

GUIA DE LECTURA

Diferents mirades i un sol fet migratori

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

1714 X 2014

Departament d'Ensenyament

Febrer 2014

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de CreativeCommons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

Índex

A.	Presentació.....	3
B.	Procés de lectura.....	4
1.	Abans de llegir.....	4
2.	Durant la lectura.....	4
3.	Després de llegir.....	5
C.	Elements narratius.....	6
D.	Procés migratori.....	7
1.	País d'origen.....	7
2.	Comiat i viatge.....	7
3.	L'arribada.....	8
4.	Preguntes de reflexió.....	8
E.	Club de lectura.....	9
1.	Què és un club de lectura?.....	9
2.	Organització d'un club de lectura.....	9
3.	Desenvolupament d'un club de lectura.....	9
4.	Normes bàsiques per al bon funcionament d'un club de lectura.....	10
F.	Bibliografia.....	12

A. Presentació

Us presentem una guia de lectura per a llibres que tractin el fet migratori i les noves realitats socials en un context plurilingüe i intercultural.

La proposta està formada per una sèrie de preguntes de caràcter general, que, en funció de cada lectura, s'han de seleccionar i adaptar. Es poden trobar preguntes relacionades amb els aspectes següents:

- D'acord amb el procés lector, hi ha preguntes per abans, durant i després de la lectura.
- D'acord amb el contingut del llibre, hi ha preguntes sobre:
 - Elements del text narratiu: personatges principals i secundaris, escenaris, temps històric i temps narratiu...
 - El procés migratori en un context plurilingüe i intercultural: procedència dels personatges, arribada a la societat d'acollida, diversitat lingüística i cultural...

No es tracta, per tant, d'una proposta seqüenciada sinó d'un suport per facilitar la interpretació d'obres que poden servir de porta d'entrada a unes altres realitats, complint d'aquesta manera una de les funcions de la literatura. Les preguntes s'han d'adaptar en funció de l'obra i dels objectius de la lectura i també poden ser el punt de partida per a un altre tipus d'activitats, com produccions orals o escrites, debats, contextualització social o històrica de la narració...

Presentem també, com a mostra d'un d'aquests treballs més globals, orientacions per dur a terme un club de lectura.

B. Procés de lectura

A continuació trobareu unes orientacions i unes preguntes per acompanyar el procés de lectura.

1. Abans de llegir

En aquesta fase prèvia s'han de posar en joc estratègies per definir l'objectiu de la lectura i per activar els coneixements previs que poden ser rellevants per facilitar-ne la comprensió:

- Activar coneixements previs.
- Fer prediccions.
- Definir el propòsit de la lectura.
- Fixar-se en el títol del llibre i en el nom de l'autor/a.

- Saps alguna cosa de l'autor o l'autora? N'has llegit algun altre llibre? Quin? L'has sentit per la televisió, la ràdio...?
- T'havien parlat abans d'aquest llibre?
- Quin tipus de llibre penses que és? De què creus que tracta?
- Què saps d'aquest tema?
- ...

Recorda que, un cop acabis de llegir, hauràs de fer unes activitats sobre el contingut del llibre. Organitza't la lectura pensant en aquesta tasca.

2. Durant la lectura

En aquesta fase calen estratègies per enriquir i contextualitzar la informació del llibre a partir dels coneixements previs, per garantir la comprensió a mesura que avança la lectura i per orientar la lectura d'acord amb l'objectiu fixat:

- Fer inferències, visualitzar, fer connexions.
- Confirmar les hipòtesis prèvies i fer-ne de noves.
- Fer preguntes al text.
- Recapitular.
- Supervisar i reparar la comprensió.

- Segueix aquests consells mentre llegeixes:
 - Intenta imaginar-te visualment les situacions que descriu el llibre. T'ajudaran a comprendre'l millor i a relacionar-lo amb el que ja saps o amb el que has viscut personalment.

- Fes-li preguntes al text, que t'ajudin a comprendre'l millor i a resoldre les activitats.
- Procura anar més enllà del que diu el text, per poder completar la informació del text amb les teves deduccions.
- Pensa què ens vol dir l'autor i quina intenció ha tingut en escriure el llibre.
- De tant en tant, atura't i pensa què has llegit, si ho estàs entenent i com ho podries resumir amb les teves paraules.
- Assegura't que no perds el fil de la història i anota les paraules que no coneixes i que no pots deduir pel context.
- ...

3. Després de llegir

Un cop acabada la lectura s'activen estratègies encaminades a reorganitzar la informació en funció dels objectius de lectura fixats i també a valorar i integrar la nova informació amb el que el lector ja sabia:

- Resumir.
- Confirmar les hipòtesis i la resposta a les preguntes formulades durant la lectura.
- Reorganitzar la informació, valorar-la i integrar-la.

- Reflexiona sobre el que has llegit i prepara't per resoldre les activitats:
 - Després de llegir el llibre, és com havies previst?
 - Havies llegit altres històries com aquesta?
 - Quines parts de la història creus que recordaràs d'aquest llibre?
 - Si l'haguessis de recomanar a una altra persona, com explicaries de què tracta el llibre?
 - En el llibre, apareixien paraules o expressions d'alguna altra llengua? Si és així, de quina? La lectura del llibre t'ha servit per aprendre alguna paraula nova?
 - El teu punt de vista sobre la immigració ha canviat després de llegir el llibre?
 - Si l'autor o l'autora et preguntés què es pot millorar del llibre, què li diries?
 - Si haguessis de recomanar o desaconsellar el llibre, què en destacaries?
 - ...

C. Elements narratius

Les preguntes que trobareu a continuació estan relacionades amb l'argument, l'estructura (plantejament, nus i desenllaç) i els elements del text narratiu (punt de vista narratiu, el temps, l'espai i els personatges).

- Quin és el punt de partida de la narració?
- Quins conflictes provoquen un canvi en la situació que es presenta inicialment en la narració?.
- Quin és el punt àlgid o clímax de la narració?
- Com es resol aquest conflicte?
- El final és obert o tancat?
- On transcorre la història?
- Pensaves o t'imaginaves el lloc mentre llegies?
- En quant de temps transcorre la història?
- En quina època històrica està situada l'acció?
- La història està escrita en ordre cronològic o fa salts en el temps?
- Hi ha parts de la història que passen lentament però s'expliquen ràpid o en poques paraules? I hi ha parts que passen molt ràpid però s'expliquen ocupant moltes pàgines?
- Quins són els personatges principals? Hi ha algun personatge que aparegui molt poc però que sigui molt important?
- Qui són els personatges secundaris?
- Hi ha algun antagonista, és a dir, algun personatge que s'oposi al protagonista?
- Els personatges són plans o rodons? Per què?
- Quin personatge ha captat més el teu interès?
- Qui explica la història? Està narrada en primera o en tercera persona?
- La història es presenta només des del punt de vista d'un dels personatges i saps només el que ell o ella sap o la narració et mostra des del punt de vista de diferents personatges?
- Has descobert una nova manera de narrar una història, de descriure un paisatge o d'exposar un punt de vista que no havies trobat en altres narracions?
- ...

D. Procés migratori

Hem fet els canvis quan hem identificat l'error .

1. País d'origen

- Quin és el país d'origen dels personatges?
- Amb qui viuen? On viuen? Com és casa seva?
- Tenen família al país d'origen? Com és la seva família?
- Hi tenen amics? Qui eren?
- Anaven a l'escola? Com era l'escola?
- A què es dedicaven? Quin ofici tenien?
- Explica alguns dels trets característics de la cultura i lloc d'origen dels personatges que siguin molt diferents dels del país on arriba (creences, costums, roba, menjar, clima...)
- Escull la llengua d'origen d'algun dels personatges, busca'n informació a Internet i mira d'identificar alguna paraula. Marca en un mapa les zones on es parla aquest idioma¹.
- ...

2. Comiat i viatge

- Quina situació ha fet que els personatges deixin la seva llar per emigrar?
- Qui pren la decisió d'emigrar? Són els personatges principals que emigren? És algú de la seva família?
- Quines eren les preocupacions i els neguits dels personatges abans d'emigrar?
- Quines expectatives tenen respecte del país d'arribada? Tenen somnis o temences?
- Quines persones estimades es queden en el país d'origen?
- Hi ha comiat? Si és així, explica qui s'acomiada de qui i quins són els sentiments dels personatges? Quins sentiments o emocions manifesten els personatges en les situacions de comiat?
- A quin país arriben els personatges que emigren i amb quin mitjà de transport es traslladen?
- Amb qui viatgen els personatges? Fan el viatge sols? Els espera algú al país d'arribada?
- ...

¹Per fer aquesta activitat es pot utilitzar el recurs [Mapes Vius](#) [consulta febrer 2014].

3. L'arribada

- Com se senten els personatges que emigren en arribar al nou país? Quines són les seves primeres impressions (llengua, persones amb qui tenen contacte, vivències...)?
- Com és el lloc on van a viure? Amb qui van a viure?
- Què enyoren més del seu país?
- Mantenen contacte amb el país d'origen?
- Quines creus que són les diferències més grans que troben els personatges entre el seu país d'origen i el país d'arribada?
- En quins aspectes tenen més problemes per adaptar-se? Per què?
- La gent del país d'arribada els acull? Els tracta bé? Creus que se senten acceptats?
- Creus que els personatges que emigren canvien la seva identitat? De quina manera?
- Quins sentiments o emocions et produeix la situació d'arribada al nou país dels personatges de la novel·la?
- ...

4. Preguntes de reflexió

- Amb quin personatge o personatges t'has identificat més? Com creus que et sentiries en aquesta situació?
- Quina situació ha fet o podria fer que emigressis?
- Creus que les emocions que s'experimenten són les mateixes quan una persona se'n va per gust de casa seva o quan se'n va cercant unes condicions de vida millors?
- Quines són aquelles coses que enyores o enyoraries més del teu lloc d'origen si haguessis d'anar-te'n?
- Què entenem per integració? Creus que cal canviar completament la identitat per integrar-se o poden mantenir-se diferents identitats alhora?
- Què has après de les persones que coneixes que provenen d'origens culturals diferents? Quins avantatges creus que té una persona que viu en una societat amb diversitat de llengües i de cultures?
- Què valors o valoraries més en el procés d'acollida a la societat d'un nou país?
- Creus que, normalment, s'estableix un diàleg per comprendre l'*altre*, tant des del punt de vista del que acull com del que arriba?
- Què has descobert de la història i de la cultura d'altres països?
- ...

E. Club de lectura²

Un cop llegit el llibre, es poden plantejar tasques més globalitzades com ara debats, una entrevista imaginària a alguns dels personatges, elaboració de pòster digitals sobre el contingut de l'obra...

Com a exemple d'una d'aquestes activitats, us proposem l'activitat d'organitzar un club de lectura a l'aula sobre el llibre que s'hagi llegit.

1. Què és un club de lectura?

Segons Joan Portell,

Un club de lectura es pot definir com un grup de persones que es posen d'acord a llegir el mateix llibre i després reunir-se per parlar-ne. Aquesta trobada pot ser presencial o virtual, ja sigui en el marc d'una biblioteca pública o d'un institut, o en una hora o dia concret, per expressar les pròpies opinions en les xarxes socials d'internet o un bloc.

[...] El club de lectura obre les portes a la participació de tothom, anima a que cadascú aportï la seva visió sense restriccions [...] sempre en els marges del respecte pels altres. [...]

2. Organització d'un club de lectura

Els passos per organitzar un club de lectura són els següents:

- Fer campanya per aconseguir participants.
- Trobar espai on es vol desenvolupar el club.
- Definir el temps i la periodicitat de trobada.
- Trobar un dinamitzador

Pel que fa als elements que conformen un club de lectura s'ha de tenir en compte:

- **Lectors:** es considera que l'ideal és un grup d'unes 15 persones, però es poden formar grups d'entre 8 i 20 persones.
- **Dinamitzador:** les seves funcions principals són generar i gestionar la conversa, facilitar la comprensió de la lectura i ajudar a compartir experiències i a resoldre dubtes. Per tant, ha de fer el seguiment dels participants, motivar-los i valorar-ne la participació.
- **Llibres:** els pot triar el dinamitzador o es poden triar entre els membres del club.

3. Desenvolupament d'un club de lectura

- El **primer dia** es pot fer la presentació dels participants i obrir un diàleg sobre la lectura a partir de preguntes. Per exemple:
 - Amb quina freqüència llegeixes?
 - On llegeixes?
 - Quin tipus de llibres llegeixes habitualment i quins no llegeixes mai?

²Podeu trobar orientacions, propostes i instruments per a l'organització de clubs de lectura en centres educatius a Portell, Joan (2010): [El club de lectura. El gust per la lectura 2010-2011](#). Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament[consulta febrer 2014].

- Quins gèneres t'agraden més?
 - Quin llibre t'emportaries a una illa deserta?
 - Quin llibre llençaries a les escombraries?
 - És lícit no acabar un llibre?
 - ...
- **Sessions de conversa literària**
- Les sessions tenen dues parts:
 - Part principal: el dinamitzador guia la conversa provocant la interacció dels participants, a partir de preguntes sobre què és el que els ha enganxat a la lectura, amb quin personatge s'han identificat més, què els ha agradat més del llibre, quin ha estat el millor moment de la lectura, el més avorrit... Una opció per a aquesta part de la conversa és que els participants puntuïn de l'1 al 10 el llibre o el fragment que han llegit i que justifiquin la seva puntuació. També és pot incentivar els participants a marcar en el llibre els fragments que més els agradin per comentar-los durant les sessions de conversa.
 - Es poden fer altres activitats, com, per exemple, llegir fragments del llibre, buscar informació sobre l'autor, presentar la part del llibre que es comentarà en la sessió següent..., per provocar l'interès dels lectors i generar expectatives al voltant de la lectura.

Es poden utilitzar les xarxes socials per mantenir l'interès i animar la lectura entre trobada i trobada.

- **Sessió de tancament**
- L'última sessió és un bon moment per fer activitats complementàries a la lectura, com ara contactar amb l'autor, mirar la versió cinematogràfica de la novel·la o un altre un vídeo que s'hi relacioni, fer una ruta literària...
 - És important reservar un temps per avaluar amb els participants l'experiència del club de lectura i plantejar possibles millores cara al futur.

4. Normes bàsiques per al bon funcionament d'un club de lectura

Les normes s'han de fixar a l'inici del club de lectura i respectar-les. El dinamitzador serà l'encarregat de vetllar pel seu compliment.

- Es pot participar en el club de lectura encara que no s'hagi acabat de llegir el llibre. Potser, a partir dels comentaris dels altres, el lector trobi els incentius per acabar de llegir el llibre.
- Es pot opinar lliurement, sempre que es respectin les opinions dels altres i no s'atempti contra la dignitat de les persones. El club és un espai d'expressió personal d'idees i sentiments generades a partir de la lectura i, per tant, s'ha de saber crear un clima de sinceritat i confiança.

En aquest sentit, el paper del dinamitzador és fonamental i haurà de vetllar per tal que:

- Tots els membres del grup participin en la conversa.
- No hi hagi persones que centralitzin l'opinió, que vulguin imposar el seu punt de vista, monopolitzin el debat o no respectin les opinions dels altres.

F. Bibliografia

- Chambers, Aidan (2008): *Dime: Los niños, la lectura y la conversación*. Fondo de Cultura Económica.
- Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament (2013): [La lectura en un centre educatiu. Saber llegir, llegir per aprendre, gust per llegir](#) [consulta febrer 2014].
- Subdirecció General de Llengua i Cohesió Social, Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya (2007): Dossier "El meu procés migratori" dins del material de formació *L'aula d'acollida. Seminari del PFZ 2006-2007*.
- Portell, Joan (2010): [El club de lectura. El gust per la lectura 2010-2011](#) [consulta febrer 2014].